

**МАТЕРІАЛЬНІ ДЖЕРЕЛА ПОЛОЖЕНЬ КОНВЕНЦІЇ РАДИ ЄВРОПИ
ПРО ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА БОРОТЬБУ З НАСИЛЬСТВОМ
ЩОДО ЖІНОК ТА ДОМАШНІМ НАСИЛЬСТВОМ ВІД 2011 РОКУ
ЩОДО КРИМІНАЛІЗАЦІЇ ЗЛОЧИННИХ ДІЯНЬ**

**SUBSTANTIVE SOURCES OF THE COUNCIL OF EUROPE CONVENTION
ON PREVENTING AND COMBATING VIOLENCE AGAINST WOMEN AND DOMESTIC
VIOLENCE PROVISIONS CONCERNING CULPABLE ACTS CRIMINALIZATION**

Оленіна Я.Г.,

*магістрант юридичного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

У статті аналізуються матеріальні джерела положень Конвенції Ради Європи про попередження та боротьбу з насильством щодо жінок та домашнім насильством 2011 року щодо криміналізації злочинних діянь. Автором досліджується зміст відповідних статей Стамбульської конвенції в контексті порівняння з положеннями міжнародних нормативно-правових актів, а також зіставляються норми останніх між собою. Приділяється увага визначенню сутності типів поведінки, що аналізуються, їх розмежуванню з аналогічними чи подібними діяннями.

Ключові слова: Стамбульська конвенція 2011 року, матеріальні джерела, насильство щодо жінок, домашнє насильство.

В статье анализируются материальные источники положений Конвенции Совета Европы о предупреждении и борьбе с насилием в отношении женщин и домашним насилием 2011 года касательно криминализации преступных деяний. Исследуется содержание соответствующих статей Стамбульской конвенции в контексте сравнения с положениями международных нормативно-правовых актов, а также сопоставляются нормы последних между собой. Уделяется внимание определению сущности анализируемых типов поведения, их разграничению с аналогичными или подобными деяниями.

Ключевые слова: Стамбульская конвенция 2011 года, материальные источники, насилие в отношении женщин, домашнее насилие.

The article deals with substantive sources of the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence provisions concerning culpable acts criminalization. The contents of Istanbul Convention relevant articles have been researched into within the context of comparison with the provisions of international legal acts, as well as the correlation between the provisions of these acts themselves. Author indicates the nature of conducts analyzed, pays attention to the distinction between identical or similar acts.

Key words: Istanbul Convention 2011, substantive sources, violence against women, domestic violence.

Постановка проблеми. Конвенція Ради Європи про попередження та боротьбу з насильством щодо жінок та домашнім насильством від 2011 року (далі – Стамбульська конвенція) є комплексним міжнародним документом, призначеним вирішувати гострі проблеми соціального характеру. Її положення містять дієві механізми захисту жінок та жертв домашнього насильства, а також конкретні рекомендації щодо вдосконалення кримінального законодавства Сторін. У ній засуджуються психологічне та фізичне насильство, переслідування, сексуальне насильство, в тому числі зґвалтування, примусовий шлюб, каліцтво жіночих геніталій, примусовий аборт та примусова стерилізація, сексуальні домагання (статті 33–40 Конвенції), а також наголошується на тому, що такі типи поведінки є суспільно небезпечними та потребують запровадження щодо них кримінальних санкцій. Прийняття Конвенції передувало укладення багатьох міжнародних нормативно-правових актів, в яких так чи інакше вирішувалось питання про криміналізацію аналогічних типів суспільно небезпечної поведінки. Деякі з них перелічені в преамбулі Конвенції, але поза увагою залишилася велика кіль-

кість актів, що також були своєрідним підґрунтям її створення. Їх ідентифікація та аналіз мають важливе значення не тільки для повноти розуміння сутності типів поведінки, перелічених в Стамбульській конвенції, а й для розмежування з аналогічними чи подібними діяннями, що викликають занепокоєння світової спільноти і є предметом міжнародних домовленостей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми насильства щодо жінок досліджували такі ж вчені, як К.І. Ілікчієва, А.С. Колесова, Т.П. Матюшкова, Т.І. Шевчук. Детально у своїх працях положення Стамбульської конвенції висвітлювали А.О. Байда, М.І. Хавронюк, Г.О. Христова, Х. Тручеро Куевас.

Дослідження змісту міжнародних нормативно-правових актів, в яких засуджуються такі ж або подібні типи поведінки, перелічені в статтях 33–40 Стамбульської конвенції, передбачає не лише виявлення відповідних положень, а й всебічний їх аналіз та порівняння між собою та з нормами Стамбульської конвенції. Крім того, в межах зазначеного аналізу виникає потреба вирішення деяких проблем теоретичного характеру, що стосуються точного розумін-

ня правової природи та визначення належності тих чи інших діянь до різних видів насильства.

Метою статті є дослідження генезису уявлень про неприпустимість перелічених у Стамбульській конвенції діянь для коректного і більш повного сприйняття самої сутності цих типів поведінки та осмислення еволюції поглядів на їх правову природу.

Виклад основного матеріалу. Під матеріальними джерелами в межах роботи розуміються нормативно-правові акти міжнародного характеру, положення яких спрямовані на визнання неприйнятними типи поведінки, перелічені у статтях 33–40 Конвенції, в тому числі їх криміналізацію, і які справили вплив на зміст Стамбульської конвенції. Ці акти не завжди містять у собі конкретні приписи щодо заборони тих діянь, про які йдеться в Конвенції. Деякі з них мають більш загальний характер, проголошуючи лише основні стандарти і принципи демократичного суспільства. Це дає можливість поділити всі матеріальні джерела Конвенції щодо криміналізації злочинних діянь на дві групи: до першої з них належать ті акти, положення яких прямо не вказують на необхідність запровадження кримінальних санкцій за визначені в Конвенції типи поведінки, а до другої – ті, в яких висловлюється визнання таких типів поведінки суспільно небезпечними і наголошується на необхідності закріплення їх протиправності.

Матеріальні джерела, які належать до першої групи, містять декларативні положення, що проголошують основні права та свободи людини, визначають напрями їх реалізації та захисту. При цьому їхнє значення не можна недооцінювати, оскільки вони закладають підвалини для визнання певних типів поведінки неприйнятними світовою спільнотою та закликають до вжиття належних заходів реагування. Так, *Загальна декларація прав людини* від 10 грудня 1948 року проникнута ідеями рівності людей у своїй гідності та правах: у статті 4 забороняються рабство і работоргівля; у статті 5 визначено, що ніхто не повинен зазнавати тортур або жорстокого, нелюдського, або такого, що принижує його гідність, поводження і покарання; в частині 2 статті 16 проголошено укладення шлюбу тільки при згоді сторін, що одружуються. Положення *Конвенції Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод* від 4 листопада 1950 року щодо права на життя (статті 2), заборони катування (стаття 3), заборони рабства і примусової праці (стаття 4), права на свободу та особисту недоторканість (стаття 5), права на шлюб (стаття 12), заборони дискримінації (стаття 14) є ключовими орієнтирами для будь-якої нормотворчої та правозастосовчої діяльності. *Міжнародний пакт про громадянські і політичні права* від 16 грудня 1966 року визнає право на життя невід'ємним правом кожної людини (стаття 6), забороняє катування (стаття 7) і рабство (стаття 8). Визначаючи основні цінності людства, ці акти свідчать про неприпустимість будь-яких типів суспільно небезпечної поведінки, що можуть завдати шкоди таким цінностям, і слугують фундаментом для більш конкретних по-

ложень щодо криміналізації, втілених в інших нормативно-правових актах.

Подальший аналіз матеріальних джерел Стамбульської Конвенції доцільно будувати за типами суспільно небезпечної поведінки, передбаченими в ній. Така логіка викладення матеріалу дозволяє сконцентрувати увагу на сутності типів поведінки, а не на формальних критеріях їх закріплення. Недоліком цієї структури є неможливість уникнення дублювання нормативно-правових актів, що компенсується більшою ефективністю при порівнянні нормативно-правових актів між собою та зі Стамбульською конвенцією. Також слід зауважити, що перелік матеріальних джерел, наведений в нашому дослідженні, не є вичерпним.

Психологічне та фізичне насильство. Психологічне та фізичне насильство є найбільш розповсюдженими типами суспільно небезпечної поведінки, згадуваними в міжнародних документах. «Насильство є елементом, що характеризує об'єктивну сторону складів ряду злочинів. Воно може бути обов'язковим чи факультативним, основним чи другорядним елементом, відігравати роль способу чи засобу вчинення злочину» [1, с. 3]. Незалежно від цього, значення має власне негативна оцінка в міжнародних нормативно-правових актах такого виду поведінки.

Конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 року забороняє насилля над життям та особистістю (стаття 3), що можна сприймати як видозмінену дефініцію фізичного та психологічного насильства. *Європейська соціальна хартія* (ETS № 35, 1961 року, переглянута в 1996 році, ETS № 163) стосується переважно питань трудового права та права соціального забезпечення. Але в пункті b частини 1 статті 17 міститься зобов'язання вжити заходів для захисту дітей та підлітків від насилля та експлуатації. Вказане положення визначає неприпустимість таких типів поведінки, хоча по суті є декларативним, оскільки не містить відповідних механізмів своєї реалізації. Захисту дітей присвячена і *Конвенція про права дитини* від 20 листопада 1989 року, у статті 35 якої зазначено, що держави-учасниці вживають законодавчих заходів з метою захисту дитини від усіх форм фізичного та психологічного насильства (стаття 19). Ця Конвенція повністю охоплює всі види фізичного та психологічного насильства щодо дітей.

У частині 1 статті 1 *Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання* від 10 грудня 1984 року наводиться визначення катування, а відповідно до частини 1 статті 4 цієї ж Конвенції всі акти катування розглядаються як злочин. Це визначення є своєрідним симбіозом психологічного та фізичного насильства, про які йдеться у статтях 33, 35 Стамбульської конвенції. Його аналіз свідчить про наявність спільних ознак із відповідними видами насильства у Стамбульській конвенції, але формулювання «будь-яку дію» звужує зміст катування у порівнянні зі Стамбульською конвенцією, в якій вжите більш коректне формулювання – «поведінка»,

що включає і дії, і бездіяльність. *Римський статут міжнародного кримінального суду* від 17 липня 1998 року відносить вбивство і тортури до злочинів проти людяності (стаття 7).

У статті 2 *Декларації про викорінення насилля щодо жінок* від 20 грудня 1993 року засуджується таке насильство і наголошується на необхідності його криміналізації. Насильство щодо жінок структуроване на фізичне, статеве і психологічне, що дещо відрізняється від підходу Стамбульської конвенції, яка поділяє таке насильство на 4 види (три перелічені та економічне). Ці нормативно-правові акти не є ідентичними і за сферою поширення: Стамбульській конвенції притаманна гендерна нейтральність, тому вона не обмежує коло жертв домашнього насильства лише жінками.

Пекінська декларація від 15 вересня 1995 року проголошує необхідність попереджати й усувати будь-які форми насильства щодо жінок і дівчат (пункт 29), а *Пекінська Платформа Дій* від 15 вересня 1995 року рекомендує приймати законодавство з метою викорінення насильства щодо жінок (підпункт d пункту 124). У *Типових стратегіях і практичних заходах щодо викорінення насильства відносно жінок в галузі попередження злочинності і кримінального правосуддя*, прийнятих резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 12 грудня 1997 року, міститься пропозиція перегляду кримінального законодавства з метою ліквідації положень, що передбачають чи виправдовують насильство щодо жінок. Типові стратегії мають переважно рекомендаційний характер, але ці рекомендації є проявом нетерпимості існування будь-яких актів насильства щодо жінок. Більш предметно про насильство щодо жінок та домашнє насильство йдеться в *Рекомендації Rec (2002) 5 Комітету міністрів державам-членам Ради Європи про захист жінок від насильства* від 30 квітня 2002 року (у пункті 55 Додатку до неї вказується на необхідність передбачити в законодавстві можливість переслідування особи, винної у вчиненні насильства проти жінки, а також розглядати як кримінальний злочин всякий акт насильства, вчинений в сім'ї). Ці положення відтворюють контекст Стамбульської конвенції, хоча як і ті, що наведені вище, мають рекомендаційний характер. Про криміналізацію насильства щодо жінок йдеться також в *Резолюції 1512 (2006) «Парламенти об'єднані для подолання побутового насильства над жінками»* від 28 червня 2006 року (пункт 5.6) і у *Звіті Комітету з питань рівних можливостей для чоловіків та жінок Парламентської Асамблеї Ради Європи* від 19 грудня 2008 року (пункт 17 розділу А; у розділі третьому пропонується виокремлення вбивства жінок ("femicide") в окрему категорію злочинів).

Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції і дитячої порнографії від 1 січня 2000 року прямо називає злочинами в контексті торгівлі дітьми пропозицію, передачу чи отримання будь-якими засобами дитини з метою передачі органів дитини за винагороду; використання дитини на примусових

роботах (стаття 3). Використання дитини на примусових роботах можна вважати безспірним проявом насильства. Щодо торгівлі дітьми (як і людьми), то з аналізу визначення змісту цього діяння випливає наявність позбавлення чи обмеження волі людини як одного з його компонентів. У зв'язку з цим можна приєднатися до думки тих науковців, які стверджують про насильницьку природу дій, пов'язаних з обмеженням свободи потерпілого [2, с. 101; 3, с. 18]. Аналогічно про криміналізацію торгівлі людьми йдеться у *Віденській декларації про злочинність та правосуддя: відповіді на виклики XXI століття* від 17 квітня 2000 року (пункт 14), у *Резолюції 57/234, прийнятій Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй, «Плани дій зі здійснення Віденської декларації про злочинність і правосуддя: відповіді на виклики XXI століття»* від 31 січня 2002 року (стаття 10), у *Конвенції Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми* від 16 травня 2005 року (стаття 18).

У статті 16 *Конвенції про права інвалідів* від 13 грудня 2006 року проголошено, що держави-учасниці вживають належних законодавчих заходів для захисту інвалідів як удома, так і поза ним від усіх форм експлуатації, насилля та наруги, зокрема від тих їхніх аспектів, які мають гендерне підґрунтя. І хоча прямо про криміналізацію не йдеться, безумовно, саме вона мається на увазі. Формулювання «як удома, так і поза ним» можна сприймати як поширення дії положень цієї Конвенції не тільки на акти домашнього насильства, а й будь-якого насильства; вказівка ж на гендерне підґрунтя узгоджується з основними постулатами Стамбульської конвенції.

Таким чином, матеріальні джерела положень Стамбульської конвенції щодо фізичного та психологічного насильства не є одноманітними, оскільки передбачають засудження різних видів насильства, структурують ці види по-різному, не мають єдності у визначенні змісту такого насильства та захищають неоднакове коло потерпілих від нього. У порівняльній правотехнічній площині положення Стамбульської конвенції характеризуються системністю та логічністю при формулюванні визначень фізичного та психологічного насильства, не оминаючи увагою принципово важливі особливості потерпілих від нього.

Переслідування. Прямі згадки про переслідування можна знайти в статті 14 *Загальної декларації прав людини* від 10 грудня 1948 року і в статті 1 Конвенції про статус біженців від 28 липня 1951 року, однак в обох випадках йому притаманне політичне забарвлення, тому не можна проводити точної аналогії з відповідним типом поведінки, охарактеризованим в Стамбульській конвенції. Відповідає контексту Стамбульської конвенції вживання переслідування в статті 6 *Типових стратегій і практичних заходів щодо викорінення насильства відносно жінок в галузі попередження злочинності і кримінального правосуддя* від 12 грудня 1997 року, відповідно до якої державам-членам пропонується проводити огляд, оцінку та перегляд кримінального законодавства, щоб в межах своїх національних правових

систем заборонити або не допускати переслідування щодо жінок. На сьогодні Стамбульська конвенція, засуджуючи переслідування, містить найбільш повне його визначення серед інших міжнародних нормативно-правових актів.

Сексуальне насильство, в тому числі зґвалтування. Всі матеріальні джерела відповідних положень Стамбульської конвенції можна аналізувати за двома напрямками: ті, що стосуються захисту жінок від зазначених посягань, і ті, що спрямовані на захист дітей від них.

Нормативно-правові акти, спрямовані на захист жінок від сексуального насильства, у свою чергу, за обставинкою вчинення такого насильства поділяються на:

1) захист від насильства в період збройних конфліктів (наприклад, частина 2 статті 27 *Конвенції про захист цивільного населення під час війни* від 12 серпня 1949 року; пункти 1, 10.4 *Резолюції 1670 (2009) Парламентської Асамблеї Ради Європи «Сексуальне насильство щодо жінок під час збройних конфліктів»* від 29 травня 2009 року);

2) захист від насильства в сім'ї (*Рекомендація 1887 (2009) Комітету міністрів державам-членам Ради Європи «Зґвалтування жінок, включаючи зґвалтування в шлюбі»* у пункті 2.3 передбачає виокремлення зґвалтування в шлюбі в окреме правопорушення; Резолюція 1691 (2009) *Парламентської Асамблеї Ради Європи «Зґвалтування жінок, включаючи зґвалтування в шлюбі»* закликає виокремити зґвалтування в шлюбі в окремий склад злочину (пункт 5.3));

3) захист від сексуального насильства, незалежно від обставинки його вчинення (стаття 6 *Конвенції Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок* від 18 грудня 1979 року; *Декларація про викорінювання насилля щодо жінок* від 20 грудня 1993 року; пункт 35 *Додатку до Рекомендації Rec (2002) 5 Комітету міністрів державам-членам Ради Європи про захист жінок від насильства* від 30 квітня 2002 року).

Щодо матеріальних джерел, що захищають дітей від сексуальних посягань, то здійснення аналогічної класифікації не видається можливим. В проаналізованих джерелах висувуються вимоги щодо криміналізації використання дітей з метою експлуатації у проституції або в іншій незаконній сексуальній практиці; використанню дітей з метою експлуатації у порнографії та порнографічних матеріалах (статті 19, 34 *Конвенції про права дитини* від 20 листопада 1989 року; стаття 3 *Факультативного протоколу до Конвенції про права дитини щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції і дитячої порнографії* від 1 січня 2000 року, статті 19, 20, 21 *Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства* від 25 жовтня 2007 року). Найбільш ґрунтовним документом, присвяченим захисту дітей від сексуального насильства, є *Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства*, у статті 18 якої висунуто ще й вимогу кримінального переслі-

дування зайняття діяльністю сексуального характеру з дитиною, яка не досягла передбаченого законодавством віку, а у статті 22 – розбещення дітей.

Окремо слід відзначити комплексні нормативно-правові акти, не обмежені за колом потерпілих, що висувують вимогу криміналізації сексуального насильства як такого (стаття 7 *Римського статуту міжнародного кримінального суду* від 17 липня 1998 року; стаття 18 *Конвенції Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми* від 16 травня 2005 року). Все зазначене свідчить про те, що сексуальне насильство знайшло своє відображення в багатьох джерелах, а відповідні положення Стамбульської конвенції враховують ключові тенденції та принципові позиції кожного з них.

Примусовий шлюб. У статті 1 *Додаткової Конвенції про скасування рабства, работоргівлі та інститутів і звичаїв подібних до рабства* від 7 вересня 1956 року визначено, що кожна з держав-учасниць вживає всіх можливих і необхідних законодавчих та інших заходів для того, щоб здійснити повне скасування будь-якого інституту чи звичаю, в силу яких жінку обіцяють видати або видають заміж без права відмови з її боку. Вказані положення необхідно вважати основою для криміналізації примусового шлюбу. В пункті 35 *Додатку до Рекомендації Rec (2002) 5 Комітету міністрів державам-членам Ради Європи про захист жінок від насильства*, прийнятої 30 квітня 2002 року міститься заклик до держав-членів заборонити шлюби за примушенням. *Рекомендація 1663 (2004) Комітету міністрів державам-членам Ради Європи «Домашнє рабство: прислуга, особи "au pair" та придбані дружини»* від 22 червня 2004 року пропонує розглянути можливість включення «придбаних дружин» до сфери застосування конвенції про викорінювання торгівлі людьми (підпункт а пункту iv статті 6). В пункті 14.4 *Резолюції 1468 (2005) Парламентської Асамблеї Ради Європи «Про примусові та дитячі шлюби»* від 5 жовтня 2005 року Асамблея закликає парламенти держав-учасниць Ради Європи розглянути можливість трактувати примусові шлюби в якості незалежного кримінального правопорушення, а в пункті 7.2 *Резолюції 1662 (2009) Парламентської Асамблеї РЄ «Діяльність із подолання порушень прав людини на гендерній основі, включаючи викрадення жінок та дівчат»* від 28 квітня 2009 року – внести доповнення в законодавство для заборони примусових шлюбів (пункт 7.2). В цілому ж положення статті 37 Стамбульської конвенції сформульовані найбільш загально з метою заборони будь-яких можливих форм примушування до вступу в шлюб.

Каліцтво жіночих геніталій. Зазвичай зазначений тип суспільно небезпечної поведінки належить до злочинів проти здоров'я особи, а у різноманітних документах описується за допомогою слів «каліцтво» або «тілесні ушкодження різного ступеню тяжкості» (наприклад, у статті 3 *Конвенції про захист цивільного населення під час війни* від 12 серпня 1949 року). *Декларація про викорінювання насилля щодо жінок* від 20 грудня 1993 року перелічує серед випадків на-

сильства щодо жінок ушкодження жіночих статевих органів та інші традиційні види практики, що спричиняють шкоду жінкам (стаття 2). *Рекомендація Res (2002) 5 Комітету міністрів державам-членам Ради Європи про захист жінок від насильства* від 30 квітня 2002 року проголошує покликання держав-членів інкримінувати будь-яку дію, спрямовану на ушкодження статевих органів особи жіночої статі, за її згоди або без такої (пункту 35 Додатку). *Резолюція 1662 (2009) Парламентської Асамблеї РЄ «Діяльність із подолання порушень прав людини на гендерній основі, включаючи викрадення жінок та дівчат»* закликає держав-членів до заборони та засудження каліцтва жіночих статевих органів на законодавчому рівні (пункт 7.2).

Примусовий аборт або примусова стерилізація. Примусову стерилізацію *Римський статут міжнародного кримінального суду* від 17 липня 1998 року відносить до злочинів проти людяності (стаття 7). *Рекомендація Res (2002) 5 Комітету міністрів державам-членам Ради Європи про захист жінок від насильства*, прийнята 30 квітня 2002 року, проголошує необхідність заборонити аборти, стерилізацію статевих органів, вживання протизаплідних засобів, що здійснюються під примусом (пункт 35 Додатку).

Сексуальні домагання. *Міжнародна Конвенція про боротьбу з торгівлею білими рабнями* від 4 травня 1910 року визначає необхідність покарання кожного, хто для задоволення пристрасті іншої особи схилив, залучив або спокусив жінку або неповнолітню дівчину навіть за її згоди для аморальних цілей. Зобов'язання криміналізувати такі діяння міститься у статті 3 цієї Конвенції. Положення аналогічного змісту міститься і в статті 1 *Міжнародної Конвенції про боротьбу з торгівлею повнолітніми жінками* від 11 жовтня 1933 року. Частина 2 статті 27 *Конвенції про захист цивільного населення під час війни* від 12 серпня 1949 року викладає вимогу захисту жінок від будь-якого зазіхання на їхню честь.

Положення частини 1 статті 26 *Європейської соціальної хартії* (ETS № 35, 1961 рік, переглянута в 1996 році, ETS № 163) зобов'язує сторони вживати всіх заходів для захисту працівників від сексуальних домагань на робочому місці або у зв'язку з виконанням роботи. *Декларація про викорінювання насилля щодо жінок* від 20 грудня 1993 року відносить до насильства щодо жінок, серед іншого, статеві домагання (стаття 2), а *Рекомендація Res (2002) 5 Комітету міністрів державам-членам Ради Європи про захист жінок від насильства*, прийнята 30 квітня 2002 року, зобов'язує держав-членів вжити заходів для заборони поведінки з сексуальним забарвленням (сексуальні домагання) (пункт 35 Додатку). На необхідності криміналізації сексуальних домагань стосовно дітей наголошується в статті 34 *Конвенції про права дитини* від 20 листопада 1989 року, в статті 23 *Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства* від 25 жовтня 2007 року.

Висновки. Проведений аналіз матеріальних джерел положень Конвенції Ради Європи про попередження та боротьбу з насильством щодо жінок та домашнім насильством від 2011 року щодо криміналізації злочинних діянь дозволяє дійти висновків про те, що положення Стамбульської Конвенції є синтезом всіх міжнародних нормативно-правових актів, прийнятих у попередні роки, тому в ній найбільш чітко описано відповідні типи суспільно небезпечної поведінки та висунуто вимогу щодо їх криміналізації. В більшості інших актів немає єдності у визначенні видів насильства щодо жінок та складових домашнього насильства, однак такі розбіжності не є критичними, оскільки на сьогодні Стамбульська Конвенція найбільш детально визначає основні типи суспільно небезпечної поведінки, що полягають у вчиненні насильства щодо жінок та домашнього насильства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гаухман Л.Д. Борьба с насильственными посягательствами / Л.Д. Гаухман. – М. : Юридическая литература, 1969. – 120 с.
2. Гуня І.І. Види насильства в кримінальному праві / І.І. Гуня // Форум права. – 2014. – № 2. – С. 99–103. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.
3. Сердюк Л.В. Насилие: криминологическое и уголовно-правовое исследование / Л.В. Сердюк ; под ред. С.П. Щерба. – М. : Юрлитинформ, 2002. – 384 с.